

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ, ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΕΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Επιμέλεια Ιωάννης Μάνος
Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα ΒΣΑΣ

Το είδος τη συγγραφής που συνήθως απαιτείται στο πανεπιστήμιο είναι κάτι παραπάνω από την αναφορά στο προφανές ή την έκφραση μιας αίσθησης για κάποιο θέμα. Το ακαδημαϊκό γράψιμο πρέπει να πηγάζει πιο πέρα από την επιφάνεια και να αναλύει προβλήματα και καταστάσεις σε βάθος. Στην αφήγηση κάποιων γεγονότων δεν αρκεί να πούμε τι έγινε αλλά να ερμηνεύσουμε τη σημασία του γεγονότος, να κατανοήσουμε και να αναλύσουμε απόψεις, συμπεριφορές, αιτίες, συνέπειες.

Απαιτείται να αναπτύξουμε την ικανότητά μας να διερευνούμε ζητήματα/ερωτήματα, να τα αναλύουμε συστηματικά και εκφράζουμε με καθαρότητα, συνοχή και συγκρότηση τη θέση μας πάνω στο υπό διερεύνηση θέμα. Είναι αναγκαίο, παράλληλα, να μάθει κανείς τις συγγραφικές συμβάσεις και τους τρόπους έκφρασης του κάθε επιστημονικού πεδίου στο οποίο θα κληθεί να παράγει επιστημονική γνώση.

Η κριτική σκέψη είναι ένα στοιχείο απαραίτητο για την συγγραφή επιστημονικών κειμένων. Θα μπορούσε να περιγραφεί ως η προσεκτική απόφαση να δεχθούμε, να απορρίψουμε ή να τροποποιήσουμε την άποψή μας για ένα θέμα. Είναι η διαδικασία μέσα από την οποία αξιολογούμε τι λένε ή γράφουν οι άλλοι για να αποφασίσουμε αν θα αποδεχθούμε τις απόψεις τους και κατ' επέκταση αν θα τις χρησιμοποιήσουμε στα κείμενά μας.

Τέλος, το κάθε κείμενό μας θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα των δικών μας νοητικών διεργασιών, να αποπνέει, από την πλευρά του/της συγγραφέα, γνώση και άλλων απόψεων που είναι συναφείς με το θέμα μας και να αποδίδει με σωστή χρήση της γλώσσας την κριτική σκέψη.

1. Τι δεν είναι και τι είναι μια ερευνητική εργασία

Προτού ξεκινήσετε να γράφετε είναι καλό να κατανοήσετε τι δεν πρέπει να είναι το κείμενο αυτό:

- **Δεν είναι μια γενική συζήτηση που αφορά ένα θέμα**
θα πρέπει να περιέχει μια καθαρή, διατυπωμένη με σαφήνεια άποψη-θέση για κάποιο θέμα.
- **Δεν είναι μια σύνοψη ή συρραφή πληροφοριών**
Στόχος σας δεν είναι να συγκεντρώσετε τα πάντα για ένα θέμα και απλά να τα συνοψίσετε. Αν και θα πρέπει να εξετάσετε όσο περισσότερο υλικό μπορείτε, πρέπει να επιλέξετε πηγές που θα υποστηρίζουν τη θέση σας.
- **Δεν είναι μια σειρά από παραθέματα και αποσπάσματα από διάφορα κείμενα**
Το κείμενο πρέπει να αντανακλά τη δική σας άποψη και το δικό σας σχόλιο. Ακριβή χωρία, γεγονότα και στατιστικά στοιχεία μπορεί να συνυπάρχουν στο κείμενο αλλά θα πρέπει είναι έτσι χρησιμοποιημένα ώστε να στηρίζουν τη θέση σας. Τα σχόλια σας θα πρέπει να είναι κάτι παραπάνω από το να εισάγουν τον αναγνώστη στα παραθέματα.
- **Δεν παρουσιάζει ατεκμηρίωτα τις ιδέες άλλων**
Πρέπει να υπάρχουν τεχνικές τεκμηρίωσης ώστε να αποφευχθεί η αντιγραφή πληροφοριών που έχουν παραγάγει άλλοι. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται λογοκλοπή. Μη δανείζετε ιδέες, ποσοτικά δεδομένα και άλλα στοιχεία χωρίς να αναφέρετε την πρωτότυπη πηγή.

Μια ερευνητική εργασία θα πρέπει να επιτυγχάνει συγκεκριμένους στόχους:

- **Καταρχήν να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ανατεθειμένης εργασίας**
Συνήθως οι διδάσκοντες δίνουν συγκεκριμένα στοιχεία για τις εργασίες σας και τις μεθόδους που θα πρέπει να χρησιμοποιήσετε.
 - Βεβαιωθείτε ότι έχετε κατανοήσει το εύρος της εργασίας
 - Έχετε στο μυαλό σας συνέχεια το ζητούμενο της εργασίας και ανατρέχετε στις οδηγίες του διδάσκοντα για να παραμένετε σε αυτό που απαιτείται από εσάς

- **Πρέπει να εστιάζει με σαφήνεια σε κάποιο θέμα**
Όσο πιο συγκεκριμένο το θέμα τόσο πιο εύκολα θα γραφεί το κείμενο.
- **Πρέπει να εκφράζει μια σαφή θέση-άποψη για αυτό το θέμα**
Να εκφράζει μια οπτική γωνία. Αυτό που ζητείται είναι η δική σας άποψη και ερμηνεία
- **Πρέπει να σχολιάζει την ποιότητα των πηγών**
Πρέπει να διακρίνει ανάμεσα σε αξιόπιστες και μεροληπτικές, ανάμεσα σε έγκυρες και αμφισβητήσιμες πηγές, και ανάμεσα σε γεγονότα και απόψεις.

2. Η πορεία προς τη σύνθεση ενός κειμένου

Για τη συγγραφή ενός επιστημονικού κειμένου απαιτείται συνήθως έρευνα σε βιβλιοθήκες, στο Internet, ή επιτόπια έρευνα που βασίζεται στη χρήση ποιοτικών και ποσοτικών μεθόδων. Ορισμένες στρατηγικές σας βοηθούν να κερδίσετε χρόνο και να έχετε ένα επιθυμητό αποτέλεσμα.

1. **ΕΞΕΤΑΣΤΕ ΜΕ ΠΡΟΣΟΧΗ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ**
Βεβαιωθείτε ότι κατανοείτε όλες πληροφορίες υπάρχουν εκεί.
2. **ΕΞΕΤΑΣΤΕ ΤΙ ΑΚΡΙΒΩΣ ΣΑΣ ΑΝΑΘΕΤΕΙ Ο ΔΙΔΑΣΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΗΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**
Με αυτό τον τρόπο μπορείτε να αρχίσετε να σκέφτεστε νωρίς και να βρίσκετε ιδέες για τις εργασίες. Να έχετε συνέχεια στο μυαλό σας κατά τη διάρκεια της εργασίας την περιγραφή της ώστε να γνωρίζετε ότι δεν παρεκκλίνετε από όσα ζητάει ο διδάσκων
3. **ΚΑΤΑΓΡΑΨΤΕ ΜΕ ΠΡΟΣΟΧΗ ΤΙΣ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**
Σχεδιάστε έτσι το εξάμηνο ώστε να έχετε τον κατάλληλο χρόνο για το σχεδιασμό, το γράψιμο και τη διόρθωση της εργασίας
4. **ΑΠΟΚΤΗΣΤΕ ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ.**
Μελετήστε τους όρους, τον τρόπο που είναι οργανωμένα τα κείμενα αυτά, τα περιεχόμενά τους ώστε να γνωρίζετε από την αρχή που βρίσκονται οι πληροφορίες που πιθανόν θα χρειαστείτε. Χρησιμοποιείστε αυτοκόλλητα σημειώματα σε σημεία που φαντάζουν κεντρικά για την εργασία σας.
5. **ΚΑΝΕΤΕ ΜΙΑ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ**
Αποκτήστε μια εικόνα για το θέμα σας συγκεντρώνοντας γενικές πληροφορίες. Προσπαθήστε να μάθετε από γενικά εγχειρίδια και επιστημονικά λεξικά τη σημασία όρων που σχετίζονται με το θέμα αλλά και άλλες λεπτομέρειες για καταστάσεις και πρόσωπα που πιθανόν εμπλέκονται. Το Internet είναι σε αυτές τις περιπτώσεις το καλύτερο μέσο.
6. **ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΤΕ ΤΟ ΕΥΡΟΣ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΙΩΝ ΚΑΙ ΠΗΓΩΝ**
Είναι αρκετές για το θέμα σας;
Εκφράζουν μια κοινή άποψη ή είναι αντιφατικές και συγκρουόμενες;
Μπορείτε να αξιολογήσετε την ποιότητα των πληροφοριών;
Εντοπίζετε μεροληψίες, ημιτελείς έρευνες και άλλα σφάλματα;
Εντοπίζετε τάσεις και κατευθύνσεις στις πηγές;
7. **ΘΕΣΤΕ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΠΗΓΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΤΕ ΜΙΑ ΘΕΣΗ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΘΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΖΕΣΤΕ ΣΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΓΡΑΨΙΜΑΤΟΣ**
Μπορεί να βρείτε ενδιαφέρουσες πηγές αλλά όχι άμεσα σχετικές με το θέμα σας. Μείνετε στις ανάγκες της εργασίας σας.
8. **ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΤΕ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ**
Αφήστε χρόνο για τη διαδικασία του γραψίματος η οποία απαιτεί σκέψη και ωρίμανση των ιδεών σας και κατά συνέπεια αλλαγές και βελτιώσεις στον τρόπο έκφρασης
9. **ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΕ ΚΑΙ ΚΑΝΕΤΕ ΑΚΟΜΑ ΠΙΟ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΤΟ ΘΕΜΑ ΣΑΣ**
10. **ΘΕΣΤΕ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ**
Εξετάστε ποιες είναι χρήσιμες για το κείμενό σας
11. **ΚΑΤΑΓΡΑΨΤΕ ΤΑ ΠΛΗΡΗ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ ΓΙΑ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ**
Αν δεν το κάνετε θα πρέπει να ανατρέξετε πίσω και ίσως δε μπορείτε να βρείτε πάλι την πηγή ή δεν έχετε το χρόνο να το κάνετε. Χρησιμοποιείστε αυτοκόλλητες ετικέτες και τονιστές διαφόρων χρωμάτων για διάκριση πηγών. Γράψτε τις πληροφορίες πίσω από τις φωτοτυπίες σας.
12. **ΑΝΑΤΡΕΞΤΕ ΣΤΟ ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΑΣ ΟΣΟ ΣΥΛΛΕΓΕΤΕ ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΦΕΤΕ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**
Δείτε σε ποια σημεία του κειμένου θα χρησιμοποιηθούν. Είναι καλύτερο από το να τις συγκεντρώσετε όλες και έπειτα να δείτε που θα τις χρησιμοποιήσετε. Στη δεύτερη περίπτωση έχετε πολύ μεγαλύτερο όγκο να διαχειριστείτε. Όσοι γράφετε σε υπολογιστή μη σβήνετε τα προηγούμενα στάδια της συγγραφής των κειμένων σας γιατί μπορεί να χρειαστεί να ανατρέξετε σε αυτά.
13. **ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΤΕ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΤΕ ΤΟ**
14. **ΚΡΑΤΑΤΕ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΕΝΑ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΑΣ ΣΕ ΕΝΤΥΠΗ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΣΕ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΜΟΡΦΗ**

3. Πριν αρχίσει το γράψιμο

Ανάπτυξη ιδεών:

Στο σημείο αυτό εξερευνάτε ιδέες, ανακαλύπτετε αναγκαίες λεπτομέρειες και ψάχνετε πηγές πληροφοριών

1. Κάνετε έναν κατάλογο με ιδέες για το θέμα σας

Μην οργανώσετε τις ιδέες σας αλλά γράψτε όσο το δυνατόν περισσότερες

2. Κάντε ερωτήσεις

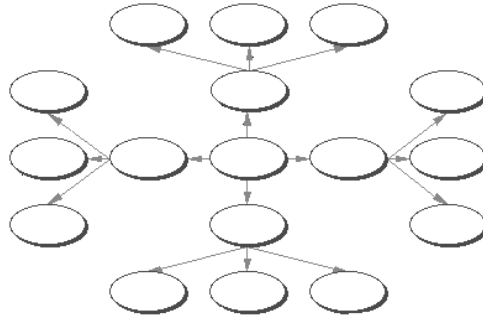
ποιος, που, πότε, γιατί

3. Ελεύθερο γράψιμο

γράψτε τις σκέψεις σας ελεύθερα χωρίς να υπάρχει αλληλουχία στις προτάσεις. Έτσι μπορείτε να καταγράψετε ότι γνωρίζετε ήδη για το θέμα και να ανακαλύψετε συσχετισμούς και κενά

4. Ομαδοποιείτε τις ιδέες σας

Η ομαδοποίηση είναι ένας τρόπος να παράγετε ιδέες δημιουργώντας μια οπτική παράσταση, η οποία είναι χρήσιμη για να κατανοήσει κανείς τις σχέσεις ανάμεσα στα διάφορα μέρη ενός εκτεταμένου θέματος και να δημιουργήσει υπο-θέματα. Σε αυτή την περίπτωση πρέπει να κάνετε τα παρακάτω:

- Γράψτε το θέμα σας στη μέση ενός λευκού χαρτιού και βάλτε το σε ένα κύκλο.
- Γράψτε ότι θεωρείτε ως τα κύρια σημεία του θέματος γύρω από το θέμα. Βάλτε τα σε κύκλο και ενώστε τα με μια γραμμή με το θέμα.
- Σκεφτείτε ιδέες, παραδείγματα, γεγονότα ή άλλες λεπτομέρειες που συνδέουν το κάθε μέρος. Γράψτε την κάθε μια κοντά στο κατάλληλο μέρος βάλτε τα σε κύκλο και συνδέστε τα με το υπο-θέμα.
- Επαναλάβετε τη διαδικασία για κάθε κύκλο μέχρι να αισθανθείτε ότι εξαντλείτε τις ιδέες σας. Πιθανόν κάποια από αυτά να οδηγούν σε αδιέξοδο ή να δημιουργούν συσχετισμούς που μέχρι τώρα δεν τους είχατε σκεφτεί.
- 5. **Μιλήστε σε άλλους**
Μπορεί να προκύψουν 1-2 λέξεις που να σας δώσουν μια άλλη οπτική στο θέμα
- 6. **Έρευνα στο διαδίκτυο**

4. Ψάχνοντας για την κεντρική ιδέα του κειμένου

Τι είναι η κεντρική ιδέα του κειμένου;

Μια εργασία είναι μια σαφής θέση, αναδεικνύει μια κεντρική ιδέα ή εκφράζει μια άποψη. Αυτή η θέση ή κεντρική ιδέα αποτελεί το επίκεντρο του γραψίματος. Χωρίς την κεντρική ιδέα το κείμενο μπορεί να είναι μια απλή συλλογή τυχαίων ιδεών. Η κεντρική θέση πρέπει να δημιουργεί μια ισχυρή κυρίαρχη εντύπωση και να είναι περισσότερο από μια λίστα με γεγονότα.

Μη συγχέετε την κεντρική θέση με μια πιο συγκεκριμενοποιημένη εκδοχή του θέματος

Προκειμένου να διαμορφώσετε μια θέση πρέπει να συγκεκριμενοποιήσετε το θέμα σας. Περιορίστε μια γενική ιδέα σε μια παράμετρό της ώστε να μπορείτε να πείτε κάτι για αυτή χωρίς γενικεύσεις αλλά προσθέτοντας κάτι νέο στη συζήτηση.

Γενικό θέμα:

Μετανάστευση στα Βαλκάνια

Λιγότερο ευρύ:

Μετανάστευση Αλβανών στην Ελλάδα

Πιο συγκεκριμένο:

Εργασία - Απασχόληση

Ακόμα πιο συγκεκριμένο: *Απασχόληση των γυναικών*

Απασχόληση των γυναικών που μεταναστεύουν από την Αλβανία στην Ελλάδα είναι ένα θέμα για εργασία αλλά δεν είναι η κεντρική ιδέα του κειμένου. Αυτή πρέπει να εκφράζει μια άποψη, ένα σχόλιο για το θέμα.

Πιθανές θέσεις

- *Οι χαμηλοί μισθοί των αντρών δεν καλύπτουν τις ανάγκες των οικογενειών και αναγκάζουν τις γυναίκες να εργάζονται και αυτές.*
- *Οι αλβανίδες γυναίκες πρέπει να έχουν το δικαίωμα εργασίας όταν το επιθυμούν.*
- *Το ελληνικό κράτος δε λαμβάνει καμία πρόνοια για τις αλβανίδες μητέρες που αναγκάζονται να εργαστούν για να τα βγάλουν πέρα στα μητρικά τους καθήκοντα*

Σημεία που δεν πρέπει να ξεχνάμε

- Μια θέση είναι μια καθαρή άποψη για ένα ζήτημα.
- Μια θέση πρέπει να μπορεί να εκφραστεί με μία πρόταση
- Η κεντρική ιδέα μπορεί να τοποθετηθεί στην αρχή στη μέση ή στο συμπέρασμα, οπουδήποτε θα έχει το δραστικότερο αποτέλεσμα για τον αναγνώστη

5. Τρόποι οργάνωσης-παρουσίασης των ιδεών σας στο κείμενο

Από τη στιγμή που έχετε σε κάποιο βαθμό συγκεκριμενοποιήσει την κεντρική ιδέα σας πρέπει να οργανώσετε τις πληροφορίες που θέλετε να παρουσιάσετε:

- **Χρονολογική σειρά.** Προσφέρεται για αναδρομή στο παρελθόν αλλά και για συζήτηση για μελλοντικές δράσεις. Προσωπικές αφηγήσεις και εμπειρίες προσφέρονται για παρουσίαση με αυτό τον τρόπο. Για να μη μπερδευτούν οι αναγνώστες γράψτε σε παραγράφους και με μεταβατικές προτάσεις σηματοδοτείστε τις αλλαγές στο χρόνο.
- **Χωρική διευθέτηση.** Μπορείτε να οργανώσετε τις πληροφορίες π.χ. για την παρανομία στα Βαλκάνια, με βάση την περιοχή, τον τύπο των παρανομιών, τη φύση των θυτών και θυμάτων κοκ.
- **Παραγωγική μέθοδος.** Από ένα γενικό συμπέρασμα σε συγκεκριμένες λεπτομέρειες. Μια εργασία σχετική με του κινδύνους του καπνίσματος θα μπορούσε να ξεκινά με μια γενική θέση και να ακολουθείται από λεπτομέρειες που υποστηρίζουν αυτή τη θέση.
- **Επαγωγική μέθοδος** όπου από συγκεκριμένα παραδείγματα καταλήγουμε σε μια γενική δήλωση. Μια εργασία θα μπορούσε να περιγράφει την οργάνωση νοικοκυριών σε διάφορα μέρη στα Βαλκάνια και θα κατέληγε με μια γενική παρατήρηση για το ρόλο των γυναικών σε αυτά.
- **Βαθμός σημασίας** όπου οι ιδέες οργανώνονται με βάση τη σημασία τους. Μια εργασία που θα παρουσίαζε πέντε λόγους για τους οποίους πρέπει να γίνουν επενδύσεις από την Ελλάδα στη Ρουμανία θα ξεκινούσε από τον πρώτο και πιο σημαντικό. Από την άλλη αν θέλετε η εργασία σας να έχει κάποια κορύφωση μπορείτε να ξεκινήσετε με το λιγότερο σημαντικό λόγο. Η μεγαλύτερη προσοχή των αναγνωστών βρίσκεται στην αρχή ή στο τέλος του κειμένου.

6. Το γράψιμο του εισαγωγικού και του τελευταίου μέρους του κειμένου

Η εισαγωγή πρέπει:

- να κερδίζει την προσοχή ώστε να πείθει τον αναγνώστη ότι αξίζει να συνεχίσει να διαβάζει
- να ανακοινώνει με τι ασχολείται το κείμενο.
- να διατυπώνει την κεντρική θέση σε μια πρόταση
- να εξηγεί ή να δικαιολογεί τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε

Αποφύγετε γενικές δηλώσεις που αποτελούν αδύναμους τίτλους:

Η εργασία αυτή αφορά τις περιουσίες των Σέρβων της Κροατίας. Όσο διάστημα αυτοί δε μπορούν να επιστρέψουν αυτό δε βοηθά την Κροατία στην είσοδό της στην ΕΕ.

Εισαγωγή:

1. Ξεκινήστε με μια κεντρική θέση

Η Κροατία είναι αναγκασμένη να λύσει το ζήτημα των περιουσιών προκειμένου να βελτιώσει τις σχέσεις της με την ΕΕ.

2. Ξεκινήστε με ένα γεγονός ή μια στατιστική:

Το 1997 πάνω από 200.000 Αλβανοί καταθέτες έχασαν τα χρήματά τους από την κατάρρευση των πυραμίδων.

3. Χρησιμοποιείστε ένα παράθεμα:

Σε μια συνεδρίαση της βουλής της ΠΓΔΜ το 1995 ο πρόεδρος Γκλιγκόροφ είπε ότι «Το όνομα της πατρίδας μας είναι βασικό στοιχείο για τη διατήρηση της ειρήνης στα Βαλκάνια».

4. Ξεκινήστε με μια αφήγηση:

Από το Μακεντόντσετο

Επίλογος - Συμπέρασμα:

Μπορείτε να τελειώσετε με:

1. ένα παράθεμα ή ένα σχόλιο το οποίο να προκαλέσει τους αναγνώστες να δεχθούν όσα είπατε παραπάνω
2. τονίστε τα σημαντικά σημεία του κειμένου
3. κάνετε προβλέψεις για τα υπάρχοντα ή νέα ερευνητικά ερωτήματα

7. Γράφοντας την πρώτη εκδοχή του κειμένου

Τι είναι η πρώτη εκδοχή;

Είναι η 1^η προσπάθεια, όπου πιθανόν να προκύψει η βασική μορφή του κειμένου και τα κύρια σημεία του περιεχομένου που θα διαμορφώσουν και το τελικό κείμενο. Μπορεί όμως να είναι και μια μορφή χαλαρής σύνδεσης ιδεών.

Στρατηγικές για το γράψιμο του πρώτης μορφής

1. **Εξετάστε τι ζητά η εργασία, την κεντρική σας ιδέα και το σχεδιάγραμμα του κειμένου.**
Βεβαιωθείτε ότι το κείμενο σας θα περιέχει και θα αναφέρεται σε όσα ζητάει η εργασία αλλά έχετε πάντα στο μυαλό σας και τον πιθανό αναγνώστη σας.
2. **Να είστε ανοικτοί σε νέες ιδέες αλλά μη φεύγετε από τα θέμα σας**
Όσο γράφετε θα έχετε διάφορες ιδέες στο μυαλό σας που θα είναι πού ενδιαφέρουσες αλλά ίσως όχι άμεσα συνδεδεμένες με το θέμα σας. Μη χάνετε το στόχο και την κεντρική ιδέα. Για αυτή πρέπει να μιλάει το κείμενο.
3. **Μην ασχολείστε με διορθώσεις, συλλαβισμούς και λέξεις.**
Ο στόχος είναι να μπουν οι ιδέες σας στο χαρτί. Καταγράψτε τα προβλήματα όσο γράφετε σε παρενθέσεις ή υπογραμμίστε λέξεις που θέλουν αλλαγή. Μη χάνετε όμως το κεντρικό στόχο αυτής της φάσης.

4. **Αν ξεμείνετε από ιδέες επιστρέψτε στις τεχνικές του ελεύθερου γραψίματος.**
5. **Αν το κείμενο γίνει μεγάλο επανεξετάστε το θέμα, την κεντρική ιδέα και το σχεδιάγραμμα**
Περιορίσατε αρκετά το θέμα; Μήπως το θέμα που επιλέξατε δεν ταιριάζει απόλυτα με την εργασία; Μήπως υπάρχουν δευτερεύουσες λεπτομέρειες που θα μπορούσαν να βγουν; Υπάρχουν περιττές παράγραφοι που θα μπορούσαν να αφαιρεθούν;

Όταν τελειώσετε την πρώτη μορφή του κειμένου αφήστε στην άκρη για κάποιο χρονικό διάστημα, πριν το διορθώσετε.

8. Χρήση και Παράθεση Πηγών

Κάθε φορά που συλλέγετε πληροφορίες και ιδέες που βρίσκονται έξω από την προσωπική σας εμπειρία πρέπει να παραθέτετε την πηγή από την οποία αντλήσατε την πληροφορία.

Τι χρειάζεται να τεκμηριώσω;

- Ιδέες, συμπεράσματα, πληροφορίες, λέξεις, ή δεδομένα που προέρχονται από κάποιον άλλο

Τι δε χρειάζεται να τεκμηριώσω;

- Γενικές γνώσεις (Η περιοχή της Φλώρινας εντάχθηκε το 1912 στο ελληνικό κράτος)
- Ρήσεις γνωστές σε όλους, κοινές εκφράσεις ή διάσημα χωρία
- Αυταπόδεικτες απόψεις ή συμπεράσματα
- Πληροφορίες που περιέχονται σε πολλές πηγές

Λειτουργίες των πηγών και χρήση τους μέσα στο κείμενο

1. Προφυλάσσουν από την κατηγορία της λογοκλοπής
2. Υποστηρίζουν την άποψη που διατυπώνουμε στο κείμενό μας
3. Παραπέμπουν σε άλλες πηγές

Τρόποι παράθεσης πηγών και πληροφοριών

Αποφύγετε τη συχνή παράθεση. Μνημονεύστε αυτούσιο κάτι μόνο όταν κάποιος έχει πει κάτι ιδιαίτερα σημαντικό. Αλλιώς συνοψίστε ή παραφράστε. Είναι καλύτερο για τον αναγνώστη να αναγνωρίζει σε όλο το κείμενο το δικό σας τόνο και προσωπικό στυλ γραφής.

Αυτούσια παράθεση

Είναι η ακριβής παράθεση λέξεων και φράσεων.

1. όταν παρουσιάζουμε μια σημαντική ιδέα από κάποιον που είναι αναγνωρισμένος στο θέμα
2. Όταν το υλικό είναι μοναδικό και αξιομνημόνευτο
3. Όταν η ιδέα βρίσκεται σε αντίθεση με την κυρίαρχη άποψη
4. Όταν παραθέτουμε στατιστικά και άλλα τεχνικά στοιχεία
5. Όταν η πρωτότυπη φράση είναι τόσο εύστοχα γραμμένη ώστε χάνει τη δύναμή της αν παραφραστεί

Πρέπει να έχει εισαγωγικά που να το διακρίνουν από το κυρίως κείμενο.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- Ο Wolf προτείνει τη θεώρηση του πολιτισμού ως μια σειρά διαδικασιών στις οποίες «το πολιτισμικό υλικό δημιουργείται, επαναδημιουργείται και διαλύεται σε αναφορά και αλληλεξάρτηση με συγκεκριμένους καθοριστικούς παράγοντες» (1982: 387)...
- «Το πολιτισμικό υλικό δημιουργείται, επαναδημιουργείται και διαλύεται σε αναφορά και αλληλεξάρτηση με συγκεκριμένους καθοριστικούς παράγοντες» σημειώνουν σημαντικοί μελετητές (Wolf 1982: 387).
- Ο Wolf (1982) προτείνει τη θεώρηση του πολιτισμού ως μια σειρά διαδικασιών στις οποίες «το πολιτισμικό υλικό δημιουργείται, επαναδημιουργείται και διαλύεται σε αναφορά και αλληλεξάρτηση με συγκεκριμένους καθοριστικούς παράγοντες» (387).
- Η γιαγιά Αναστασία είναι 75 χρόνων, Αρβανίτισσα που μεγάλωσε σε μικτό χωριό μαζί με Ντόπιους. Μιλάει αρβανίτικα και ντόπια. Θυμάται στην περίοδο του Μεταξά:
Μια Κυριακή ήρθε στο χωριό ο νομάρχης. Μας μίλησε στην αυλή του σχολείου και μας έλεγε να μη μιλάμε βουλγάρικα. Φώναζε τόσο πολύ. Όλοι τον φοβόμασταν. Έλεγε «αν σας ακούσω να μιλάτε βουλγάρικα, το βλέπετε εκείνο το δέντρο; Εκεί θα σας κρεμάσω» Όλο το χωριό φοβήθηκε. Αλλά εμείς τα κορίτσια συνεχίσαμε να τα μιλάμε. Ποιος μας άκουγε;
- 2. Ενσωμάτωση αυτούσιων πληροφοριών με τροποποίηση

Τα κείμενα, που παρέχουν πληροφορίες για τους χορούς της Φλώρινας, είναι, στην πλειοψηφία τους, δημοσιεύματα γυμναστών-δασκάλων χορού που αναφέρονται, είτε γενικά, στους ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς, είτε ειδικά, στους χορούς της Φλώρινας, κείμενα ηλικιωμένων ερασιτεχνών λαογράφων, οι οποίοι κατάγονται από την περιοχή, καθώς και κάποια κείμενα αλλοδαπών ερασιτεχνών ερευνητών του χορού.

¹ Πέρα από την αναμφισβήτητη σημασία που έχουν τα κείμενα αυτά για τις μαρτυρίες που μας παρέχουν, έχουν αποκτήσει το ιδεολογικό τους υπόβαθρο μέσα από τη φιλολογία για τη διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Όπως δηλώνει ένας από τους συγγραφείς τους, «...καταγράψαμε την πολιτισμική μας κληρονομιά με τις ιδιαιτερότητές της, όπως την είδαμε και τη ζήσαμε. Γυμνή χωρίς φτιασιδώματα...».

Η αντίληψη αυτή διαρθρώνεται και στα κείμενα που περιγράφουν συγκεκριμένα κινητικά σχήματα. Ο «πιο αντιπροσωπευτικό[ς] χορό[ς] «Πουστσέντο» (ο Λεβέντικος της λευτεριάς)...χορεύεται με τον ίδιο τρόπο όχι μόνο στο χωριό αλλά και στα πεδινά χωριά κάτω στη Φλώρινα, σε όλα τα χωριά»

Εναλλακτικές προτάσεις για να εισάγει κανείς χωριά:

1. Όπως ο έχει σημειώσει ο Geertz, «...»
2. Ο Ανδρέας Κων/νου, βρεβαευμένος με Νόμπελ λογοτεχνίας το 1993, έχει τονίσει ότι , «...»
3. «...» είναι η άποψη που εκφράζει ο γλωσσολόγος Noam Chomsky.
4. Ο ψυχολόγος Η. S. Terrace μας παρέχει μια παράξενη πληροφορία για το ζήτημα αυτό: «...»
5. Ο Terrace πραγματεύεται τα θέματα αυτά με την ακόλουθη ανάλυση: «...»

Λίστα με ρήματα που μας δίνουν επιλογές για την ενσωμάτωση χωρίων:

παραδέχεται	προσθέτει	αναγνωρίζει	συμφωνεί
συζητά	υποστηρίζει	θεωρεί	ισχυρίζεται
σχολιάζει	συγκρίνει	επιβεβαιώνει	διατείνεται
δηλώνει	διαψεύδει	αμφισβητεί	υπογραμμίζει
διερευνά	αποδέχεται	επεξηγεί	υποδηλώνει
αναιρεί	σημειώνει	παρατηρεί	τονίζει
δικαιολογεί	αντικρούει	αποδεικνύει	αναφέρει
διευκρινίζει	προτείνει	υιοθετεί	υπνοεί

9. Παράφραση - Σύνοψη

Παράφραση

Είναι η επαναδιατύπωση κάποιας ιδέας. Η παράφραση χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να αποσαφηνίσουμε κάθε σύγχυση για κάποιο θέμα

Σύνοψη

Η σύνοψη μας βοηθά να δώσουμε την ουσία μιας φράσης ιδέας κοκ. με δικά μας λόγια. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για να χρησιμοποιήσει κανείς τη σύνοψη:

- Να μεταφέρει μια γενική ιδέα
- Να αποδώσει μόνο τις απαραίτητες για το κείμενο πληροφορίες
- Να συντομεύσει το υλικό

Μια σύνοψη είναι περιγραφική και έχει σαν στόχο να πληροφορήσει.

Πώς να κάνετε μια σύνοψη:

1. Βεβαιωθείτε ότι έχετε κατανοήσει τι λέει ο συγγραφέας
2. Απομονώστε την ιδέα του κομματιού που θα συνοψίσετε
3. Κοιτάξτε μέσα στο κείμενο τα σημεία που υποστηρίζουν την κεντρική θέση του συγγραφέα. Υπογραμμίστε αυτά τα σημεία
4. Γράψτε τα κύρια σημεία με δικά σας λόγια αλλά διατηρήστε τη θέση του συγγραφέα. Δε χρειάζεται να διατηρήσετε λεπτομέρειες και παραδείγματα
5. Γράψτε μια νέα παράγραφο-πρόταση που εξηγεί την ουσία του κειμένου. Έτσι επαναδημιουργείτε το νόημα του πρωτοτύπου με τρόπο που να κατανοητό σε σας και που ταιριάζει στο κείμενό σας.
6. Αλλάξτε τη δομή της πρότασης τις φράσεις και τις λέξεις. Η σύνοψή σας δε χρειάζεται να ακολουθεί την ίδια λογική σειρά με το πρωτότυπο.
7. Να αναφέρετε την πρωτότυπη πηγή του κομματιού
8. Διορθώστε το κείμενό σας

Να θυμάστε ότι

- Πρέπει να γράφετε πάντα μια σύνοψη έχοντας στο μυαλό σας, όσο είναι δυνατό, το επιχείρημα του συγγραφέα

Παράδειγμα:

Η περιοχή της Φλώρινας χρησιμεύει και ως παράδειγμα μέσα από το οποίο εξετάζονται κριτικά οι διεθνείς ρητορικές για τη διεκδίκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αναδεικνύονται οι ασάφειες και τα προβλήματα και οι κίνδυνοι, που παρατηρούνται στην εφαρμογή των αρχών αυτών (Cowan 2003).

10. Αναφορά πηγών μέσα στο κείμενο

Βρετανικό Μοντέλο

Αριθμούνται με βάση τη σειρά με την οποία εμφανίζονται στο κείμενο:

- Σε παρένθεση, π.χ. Σε μια πρόσφατη μελέτη, ο Smith (5) υποστήριξε ότι . . .

- Σε αγκύλες, π.χ. Σε μια πρόσφατη μελέτη, ο Smith [5] υποστήριξε ότι . . .
- Σε μορφή εκθέτη, π.χ. Σε μια πρόσφατη μελέτη, ο Smith⁵ υποστήριξε ότι . . .

Σύστημα Harvard

Οι πληροφορίες που παρατίθενται στο κείμενο περιλαμβάνουν το όνομα του συγγραφέα, το χρόνο έκδοσης του κειμένου και τη σελίδα του κειμένου:

- Σε μια πρόσφατη μελέτη, ο Smith (1986) υποστήριξε ότι. . .
- Σε μια πρόσφατη μελέτη, (Smith 1986) υποστηρίχθηκε ότι. . .

Για δημοσιεύσεις που περιλαμβάνουν δύο συγγραφείς:

- Σε μια πρόσφατη μελέτη (Smith and Jones 1986) υποστηρίχθηκε ότι. . .

Παραδείγματα παραπομπής διαφορετικών πηγών

- Βιβλίο

ΓΚΕΦΟΥ-ΜΑΔΙΑΝΟΥ Δήμητρα, 1999 *Πολιτισμός και Εθνογραφία: Από τον Εθνογραφικό Ρεαλισμό στην Πολιτισμική Κριτική*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

- Συλλογικός τόμος

Γούναρης Β., Μιχαηλίδης Ιακ., Αγγελόπουλος Γ. 1997 *Ταυτότητες στη Μακεδονία*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

- Κείμενο σε συλλογικό τόμο

ERIKSEN Thomas Hyland, 2001 «Between Universalism and Relativism: A Critique of the UNESCO Concept of Culture», στο: Cowan, Jane K., Dembour, Marie-Benedict, Wilson, Richard, A. (επιμ.), *Culture and Rights: Anthropological Perspectives*, Cambridge:Cambridge University Press, σ. 127-148.

- Άρθρο σε περιοδικό

Hill, Peter 1995 Die Herausbildung einer Makedonischen Nation. *Die Slavischen Sprachen*, 46:201-214.

- Εκδόσεις ΕΕ

Στοιχεία παραπομπής:

- Ευρωπαϊκή Ένωση. Όνομα του τμήματος
- Χρονολογία έκδοσης
- Τίτλος (σε μορφή italics)
- Τόπος έκδοσης εκδότης,
- Αριθμός Σειράς (σε παρένθεση)

EUROPEAN COMMUNITIES. Commission. 1994. *Waste management planning in the European Community*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, (Document)

- Λεξικά, Εγκυκλοπαίδειες, Σειρές Βιβλιογραφιών

Σε πολλές περιπτώσεις δεν υπάρχει ένας συγγραφέας ή επιμελητής. Η παραπομπή γίνεται με τον τίτλο. Ο τίτλος είναι σε κεφαλαία και όχι σε μορφή italics.

Παραδείγματα:

- **CHAMBERS TWENTIETH CENTURY DICTIONARY, 1972 ed. by A.M. Macdonald. Chambers,.**
- **NEW ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA, 1986 15th ed. 32 vols. Encyclopaedia Britannica,.**

Αν παραπέμπετε σε έναν μόνο τόμο:

- **BRITISH HUMANITIES INDEX. 1992. Bowker Saur, 1991.**

Αν παραπέμπετε σε παραπάνω από έναν μόνο τόμο:

- **CURRENT TECHNOLOGY INDEX. Vols. 1-5, 1980-85. Library Association Publishing, 1980-85.**

Κάποιες σειρές αριθμούς τους τόμους και άλλες απλώς τους χρονολογούν. Όταν υπάρχει αρίθμηση πρέπει να περιλαμβάνεται στα στοιχεία.

- Αναφορές

Στοιχεία παραπομπής:

- Συγγραφέας
- Χρονολογία έκδοσης
- Τίτλος (σε italics)
- Εκδότης
- Κώδικας και αριθμός (σε παρένθεση)

Woodward, R.J. 1981. *Case studies of the corrosion of reinforcement in concrete structures*. Transport and Road Research Laboratory, (TRRL-LR-981).

- Συνέδρια

Πρακτικά συνεδρίων

Στοιχεία παραπομπής:

- Συγγραφέας / επιμελητής
- Χρονολογία έκδοσης
- Τίτλος συνεδρίου (τόπος και ημερομηνία διεξαγωγής σε italics)

- Εκδότης
Martensson, N. (ed.). 1984. *Industrial robot technology: proceedings of the 7th International Conference on Industrial Robot Technology, Gothenburg, October 2-4, 1984*. IFS, Ανακοινώσεις Συνεδρίων
Lemmond, E.H. A study of library networks by type. In: *IOLS'90: proceedings of the 5th Integrated Online Library Systems meeting, New York, May 2-3, 1990*, edited by D.C. Genaway and T.H. Hogan. Learned Information, 1990, p. 137-62.

- Συνεντεύξεις
Στοιχεία παραπομπής:
 - Συνεντευξιαζόμενος
 - Τίτλος Συνέντευξης
 - Συνέντευξη με
 - Όνομα συνεντευξιαστή
 - Μέσο στο οποίο δημοσιεύτηκε
 - Λεπτομέρειες δημοσίευσης (τίτλος εντύπου σε italics)
Bellour, R. *Alternation, segmentation, hypnosis: interview with Raymond Bellour*. By Janet Bergstrom. *Camera Obscura*, nos. 3/4 (summer 1979), σ.89-94.
al-Hamed, H. *Alexandrian Archeology*. Interview by Barker Comstock. Videocassette, directed by Nathan Goodhugh. Warberg Films, 1989.

- Οπτικό κι ακουστικό υλικό (φιλμ, τηλεόραση, ραδιόφωνο)
Tauber, A. *Spelling reform in the United States*. University microfilms, 1958.
Voelke, W. ed. 1980. *Masterpieces of medieval painting: the art of illumination*. University of Chicago Press, Microfiche.
An incident in Tiananmen Square. 1990. 16mm, 25 mins. San Francisco, Gate of Heaven Films
Perلمان, I. 1985. *Itzak Perlman: in my case music*. Produced and directed by Tony DeNonno. 10 min. DeNonno Pix, Videocassette.
The Archers. 1995 BBC Radio 4, 1 September.
Taxi driver. 1976 Directed by Martin Scorsese.. (U.S.A. Columbia-Warner).
Newsnight. 30 August 1995 BBC 2,.

- Ηλεκτρονικές πηγές - κείμενα ή σελίδες του WWW
Στοιχεία παραπομπής:
 - Συγγραφέας
 - Τίτλος (σε italics)
 - URL: http: // διεύθυνση
 - Ημερομηνία επίσκεψης της εστίας
PC Magazine. URL: http://www.zdnet.co.uk/mags/pcmag/thismonth_pcmag.html [14 August 1998]
Student grants and loans: a brief guide for higher education students. URL: <http://www.open.gov.uk/dfee/loans/loans.htm> [30 September 1998]
Μιλάκας, Δημήτρης 20 Φεβρουαρίου 2002 Ελλάδα και πΓΔΜ Σήμερα
URL:<http://flashfiles.flash.gr/greece/Rid9/> [1 Μαρτίου 2002]

11. Υποσημειώσεις – Σημειώσεις Τέλους – Βιβλιογραφία

Η συζήτηση για τις συλλογικές ταυτότητες και τη φύση των πληθυσμών που κατοικούν σήμερα στην περιοχή αποτελεί πεδίο **διχογνωμιών**¹. Η αναφορά στους πληθυσμούς αυτούς γίνεται μέσα από μια σειρά από όρους όπως Σλαβομακεδόνες, Σλαβόφωνοι, Σλάβοι, Ντόπιοι ή ντόπιοι Μακεδόνες, Μακεδόνες, πρόσφυγες, Πόντιοι, Βλάχοι, Αρβανίτες, Αλβανοί, νοτιοελλαδίτες, Ρομ και Εβραίοι. Κάποιοι από τους **μελετητές**², χρησιμοποιούν τον όρο 'εθνοτική ομάδα' όταν αναφέρονται στους παραπάνω πληθυσμούς και παρουσιάζουν τις ομάδες στεγανές και να μην αναμειγνύονται μεταξύ τους. Το θεωρητικό ζήτημα που προκύπτει στο σημείο αυτό αφορά, καταρχήν, στη χρησιμότητα της αναλυτικής έννοιας εθνοτισμός για την κατανόηση των φαινομένων αυτών και κατά δεύτερο στο περιεχόμενο που ο κάθε ερευνητής προσδίδει στον όρο.

Οι περισσότερες μελέτες παραμελούν ή αγνοούν την ύπαρξη υποκατηγοριών μέσα στις πληθυσμιακές ομάδες, οι οποίες προσλαμβάνονται έτσι από τα άτομα που δηλώνουν μέλη τους και οι οποίες έχουν θεσμοθετημένη ύπαρξη και σε δεδομένες στιγμές παίζουν σημαντικό ρόλο στην τοπική πολιτική σκηνή.

¹ Για το ζήτημα αυτό καθώς και μια σύνοψη των μελετών για τη Μακεδονία μέχρι το 1997 βλ. Αγγελόπουλος Γιώργος (1997α) «Γαμήλιες Ανταλλαγές σε Πολιτισμικά Μεικτές Κοινότητες της Μακεδονίας: Η σημασία τους για τον Ορισμό και τη Διάκριση των Πληθυσμιακών Κατηγοριών», στο: Γούναρης Β., Μιχαηλίδης Ιακ., Αγγελόπουλος Γ. *Ταυτότητες στη Μακεδονία*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση. σ. 103-122, Γούναρης Βασίλης Κ. (1997) «Ανακυκλώνοντας τις Παραδόσεις: Εθνοτικές Ταυτότητες και Μειονοτικά Δικαιώματα στη Μακεδονία», στο: Γούναρης Β., Μιχαηλίδης Ιακ., Αγγελόπουλος Γ. *Ταυτότητες στη Μακεδονία*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση. σ. 27-61.

² Βλ. για παράδειγμα Karakasidou (1993), ο.π., Danforth (1995), ο.π., Van Boeschoten (2000), ο.π..

Δεν αναφέρεται, για παράδειγμα, η ύπαρξη των 'Κιουταχειωτών' της πόλης Φλώρινας ή των 'Θρακιωτών' από την ανατολική Θράκη που σήμερα κατοικούν στην κοινότητα 'Ανω Κλεινών'³. Μετά τα παραπάνω ζητήματα, αν θεωρηθεί ότι η έννοια του εθνοτισμού μπορεί, αποσυνδεδεμένη από ουσιοκρατικά χαρακτηριστικά, να χρησιμοποιηθεί με τον περιστασιακό και ρευστό χαρακτήρα της, το πρόβλημα της ταξινόμησης των πληθυσμών παραμένει, καθώς η ενδο-διαφοροποίηση των ομάδων είναι το ίδιο και, σε πολλές περιπτώσεις, περισσότερο ισχυρή από τις διαφορές που παρουσιάζουν οι ομάδες ή μια απέναντι στην άλλη. Μια σειρά από **ερευνητές**⁴ είναι επιφυλακτικοί ή αποφεύγουν τη χρήση του όρου 'εθνοτική ομάδα'.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Abbot, G. F.

1903 *The Tale of a Tour in Macedonia*. London: Arnold.

Agelopoulos, Georgios

1995 Perceptions, Construction and Definition of Greek National Identity in Late Nineteenth-Early Twentieth Century Macedonia. *Balkan Studies* 36(2): 247-263.

Barth, Fredrik

1969 Introduction. In: Barth, Fredrik (ed.), *Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organisation of Difference*. Oslo: Universitets Forlaget 9-38.

Bauman, Richard

1992 Performance. In: Bauman Richard (ed.), *Folklore, Cultural Performances, and Popular Entertainments: A Communications-Centered Handbook*, Oxford: Oxford University Press 41-49.

³ Οι ομάδες που αναφέρονται στην παράγραφο αυτή εκπροσωπούνται στην τοπική κοινωνία και με πολιτιστικούς συλλόγους, οι οποίοι, παρά την πτώση της δραστηριότητάς τους τα τελευταία χρόνια, παραμένουν ενεργοί και μέσα από τις εκδηλώσεις τους αναπαράγουν την αίσθηση της κοινότητας και της κοινής καταγωγής των μελών τους.

⁴ Βλ. για παράδειγμα Vereni (2000), ο.π., Cowan (2001), ο.π., Manos (2002), ο.π., Agelopoulos (2003), ο.π..